
 Prikaz

Adis Maksić

Ethnic Mobilization, Violence and Politics of Affect

Palgrave Macmillan, Springer National Publishing AG, Švicarska, Cham, 2017, 281 str.

Odavno se kod nas osjećala potreba za jednim cjelovitim prikazom djelovanja Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine (SDS BiH) u periodu početka disolucije Jugoslavije i periodu do izbijanja rata za nezavisnost Bosne i Hercegovine (od 1992. do 1995. godine). Ova je potreba zadovoljena u martu ove godine izdavanjem knjige *Ethnic Mobilization, Violence and Politics of Affect*, autora Adisa Maksića, docenta i šefa Odsjeka za međunarodne odnose i evropske integracije Internacionalnog Burch Univerziteta u Sarajevu. Autor je učinio pristupačnim široj naučnoj javnosti ovo djelo napisano nakon istraživanja historijske građe iz domaćih i, manjim dijelom, stranih izvora, udžbeničke literature, članaka, ali i druge publicistike, prvenstveno medija. Da nije bilo te građe, teško bi se mogla u ovom obliku zamisliti pojava ove izvanredne knjige. Maksićevo istraživanje nije bilo samo arhivsko. On je uradio i 15 intervjua s osobama iz najelitnijih krugova tadašnje politike. Knjiga je nesumnjivo vrijedna i značajna za našu nauku i kulturu i ima ulogu u podsticanju interesa naših ljudi za upoznavanje naše političke historije, o kojoj najveći broj ima skromno ili mnogi čak nemaju nikakvo znanje.

Knjiga je strukturirana u deset problem-sko-tematskih cjelina. Prva dva poglavlja se odnose na diskurse, kao analitički alat koji obuhvata semiotički materijal uključen u produkciju percepcija, ponašanja i društvenih realnosti. Odmah u prvom poglavlju autor naglašava da će umjesto “etnički konflikt” koristiti termine “etnicizirajući konflikt”, “etno-politizacija” i “eticizacija” kao tri povezana konceptualna alata korisna za shvatanje dinamične veze između elitnih politika, etničkih identiteta i širih društvenih uslova. Autor to čini da bi se zamijenio statični pogled na identitet koji se javlja u tipičnom predstavljanju bosanskohercegovačkog rata kao “etničkog konflikta”, a sve da bi u sljedećim poglavljima raspravljao da su moći shvatanja i afektivnog iskustva nacije koje su generisali etnonacionalisti bili ključni za produkciju vidljivih etničkih zajednica prije izbijanja rata u Bosni i Hercegovini. U poglavlju 2 autor naglašava da će u nastavku studije koristiti lingvistička predstavljanja da dođe bliže afektivnim stanjima (emotivnim stanjima, ali i diskretnijim senzibilitetima) produciranim dinamičnim procesom etno-politizacije.

Konceptualizacija političkih prilika, modaliteta cirkulacije i diskurzivnog okvirivanja iz prva dva poglavlja Maksiću je osnov za organizaciju poglavlja koja slijede. Poglavlja 3 do 9 odvojeno raspravljaju ove tri dimenzije koje se odnose na SDS BiH u periodu od osnivanja stranke do eskalacije bosanskohercegovačkog rata u ljeto 1992. godine. Poglavlja 3 i 4 obrađuju kontekstualnost koja je strukturisala performanse SDS-a. Maksić u poglavlju 3 razmatra nekoliko ključnih struktura koje su kreirale prilike da SDS izađe kao politički faktor, te razvoj koji je omogućio da se pojave etno-

nacionalni pokreti u Bosni i Hercegovini (ekonomska kriza, rast Slobodana Miloševića u Srbiji, procesi demokratizacije i nacionalističko uzburkavanje koje je nastalo izvan Bosne i Hercegovine, ali je intenziviralo etničke sentimente unutar nje). Dinamika inicijalne etno-politizacije u Bosni i Hercegovini je vrlo detaljno obrađena (str. 74-84, kroz: antibirokratsku revoluciju, diskurzivnu agitaciju iz Srbije, etnicizirajuću pobjedu HDZ-a u Hrvatskoj, rast Stranke demokratske akcije i etnički motivisane sukobe). Poglavlje 4 razmatra evoluirajuće kontekstualne razvoje (izbornu kampanju 1990. godine, propale pregovore o budućnosti Jugoslavije, secesionističke pokrete unutar Slovenije i Hrvatske u okviru kojih je SDS trebao da operiše kad je formiran te odluku međunarodnih aktera da dodijele priznanje jugoslovenskim republikama). Maksić u zaključnim napomenama apostrofira da je rast muslimanskih i hrvatskih stranaka izmijenio diskurzivni pejzaž u korist SDS-a.

Poglavlje 5 se odnosi na organizacijske resurse SDS-a, koji su strukturirali stranku i ustanovili puteve koji su promovirali i uveli nacionalsitički diskurs u lokalne i regionalne odbore te kulturne, religijske, državne i druge organizacije koje su dijelile iste etno-nacionalističke sentimente sa strankom. Poglavlje nudi detalje o najranijim aktivnostima neformalnih intelektualnih krugova i nižih organizacijskih grupa koji su se kasnije udružili da formiraju SDS BiH. Maksić posebno pokazuje razvoj SDS-a od neformalnih odnosa do političke mobilizacije, koji su izveli profesori Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Poglavlje 6 se bavi materijalnim resursima koji su bili dostupni SDS-u (novac, masovni mediji i oružje). Maksić

u ova dva poglavlja izvanredno objašnjava kako su srpski nacionalisti strukturisali afektivni tok prije bosanskohercegovačkog rata.

Poglavlja 7 do 9 su analize diskursa – poglavlje 7 se bavi metaforskim konstrukcijama koje daju makrointerpretaciju tog političkog trenutka i kako je SDS interpretirao te događaje. Poglavlje 7 se odnosi na okvir, razumijevanje šireg konteksta iz kojeg je kolektivna akcija izvedena (SDS-ovo poimanje srpskog naroda kao političkog tijela i sudar etno-nacionalnih bića u kontekstu SDS-ovog izjednačavanja “Hrvata” i “ustaša” sa hrvatskom vladom koju je početkom 1990-ih vodio HDZ). Poglavlje 8 analizira okvire kolektivne akcije u vrijeme izborne kampanje, kada je SDS nastojao da utiče na senzibilitete etničkih Srba u Bosni i Hercegovini i na njihovo konstituisanje kao vidljive etničke grupe. Kroz izbornu kampanju 1990, tri metode su služile da bi se ispunila ova svrha. Maksić ih detaljno analizira – kulturno buđenje (str. 191-195), pojačavanje prijetnje od “ustaša” (str. 195-199) i neutraliziranje rivalskih solidarnosti (str. 195-207). Poglavlje 9 analizira postizborno djelovanje SDS-a u kontekstu politike moći, čiji je integralni dio bila diskurzivna produkcija sentimentata koju je SDS mogao transformisati u mobilizaciju Srba za etno-separatističke akcije (rast “Islamske prijetnje” u februaru 1991, okvirivanje regionalizacije, podržavanje “Matice Srbije”, okvirivanje kolektivne akcije nakon odvajanja Hrvatske, okvirivanje mobilizacije, djelovanje na transformaciji regiona u etnička područja i odgovor na Memorandum o suverenosti). Poglavlje sadrži i prikaz uvođenja civilizacijskih tema u SDS, okvirivanja prijetnje srpskom nacionalnom biću (prijetnje od Njemačke koja je podrža-

vala odvajanje Slovenije i Hrvatske i podsjećanje Srba na patnje koje su im nanijeli nacisti u Drugom svjetskom ratu), vertikalizacije SDS-a od kraja 1991. godine, postbadinterske eskalacije i etno-separatističke mobilizacije.

U poglavlju 10 autor zaključuje studiju stavom da su podijeljeni afektivni senzibiliteti tkivo koje omogućava razvoj nacionalnih mašti te da imaju različite intenzitete. Autor na osnovu toga smatra da je bilo koji tretman nacije kao stabilne kategorije, kao u paradigmi “etničkog konflikta”, analitički pogrešan.

U kontekstu historijata etnizacije političkih sistema u procesu disolucije bivše Jugoslavije knjiga nudi originalan prikaz aktivnosti jedne od stranaka koje su nesumnjivo utjecale na formiranje ustavnog sistema sadašnje Bosne i Hercegovine i primijenjene etnokratije u njoj. U cjelokupnoj knjizi autor je objektivan, lišen emotivnog doživljaja, koncentrišući se na činjenice te objašnjavajući empirijskim studijama apstraktne, filozofske opservacije. Iako aktivitet SDS BiH provejava kroz djelo, ova knjiga se treba shvatiti i kao prikaz uvođenja etniciteta u društveno-politički sistem u Bosni i Hercegovini, a koji danas provejava u svim sferama bosanskohercegovačkog društva.

Davor Trlin
Centar za edukaciju sudija i tužilaca
F BiH
Internacionalni Burch Univerzitet
Sarajevo

Prikaz

Boršić, L., Jolić, T., Šegedin, P. Filozofija politike

Institut za filozofiju, Zagreb, 2016, 199 str.

Godišnjak za filozofiju Instituta za filozofiju u Zagrebu izlazi već duži niz godina i uvijek je dobrodošao dodatak domaćoj filozofskoj periodici. U prosincu 2016. godine izlazi broj godišnjaka pod naslovom *Filozofija politike*, što ga čini zanimljivim i domaćoj politološkoj zajednici. Iako je riječ o periodičkom izdanju koje izlazi samo jednom godišnje, a čija su izdanja tematska, vrijedno je uputiti čitateljstvo na njih pisanim pregledom.

U ovom je izdanju okupljeno osam autora: Damir Barbarić (*Na izvoru demokracije*, str. 9-43), Tvrtko Jolić (*Demokracija kao ljudsko pravo*, str. 45-73), Boran Berčić (*Očuvanje nacionalnog identiteta: Pojmovna analiza*, str. 75-93), Marko Petrak (*Bogišić kao Anti-Jhering: Shvaćanja o prouzroku prava*, 95-107), Neven Petrović (*Distributivna pravednost, komparativna pravednost i statistika*, str. 109-127), Nebojša Zelić (*Politički liberalizam, zajednica i građansko prijateljstvo*, str. 129-145), Petar Šegedin (*Politika i ljubav: Uz pojam moći u filozofiranju Friedricha Nietzschea*, str. 147-169) i Ozren Žunec (*Banalnost dobra: Što je ostalo od politike*, str. 171-193). Pored navedenih tekstova dostupna je u godišnjaku riječ urednika (str. 7-8), kratka bilješka o autorima (str. 195) te popis dosadašnjih izdanja godiš-